

PAPIER VOORLIJMEN

MET

GESSO

foto: [Stickpen](#)

René Smets - Januari 2023

I. LIJMEN

Alle papieren worden bij de fabricage behandeld om ze min of meer waterdicht te maken, zoniet zouden de papervezels zeer snel uit elkaar vallen. Deze behandeling, bekend als lijmen, vindt plaats in de massa tijdens het pulpproces.

Wanneer wij aquarelpapier zonder meer willen gebruiken voor het maken van prints met onze oude fotografische technieken, blijkt deze oorspronkelijke lijming vaak onvoldoende: de emulsies en hun pigmenten worden opgenomen in de vezels van het papier, en de talrijke gebruikte baden tasten uiteindelijk de drager aan.

Extra behandeling is dan noodzakelijk. Traditioneel gebeurt dit met een oplossing op basis van gelatine, zoals hier beschreven: <https://www.picto.info/Ngendoc/lijmen.pdf>

Deze techniek werkt heel goed, maar heeft enkele nadelen, vooral in de winter:

- de oplossing moet op een bepaalde temperatuur worden gehouden om het gieten mogelijk te maken en te zorgen voor een gladde en gelijkmatige laag
- er moeten meestal meerdere lagen worden aangebracht, waarbij telkens moet worden gewacht tot de vorige laag droog is.
- na het aanbrengen van deze lagen moet de gelatine worden gehard om deze voldoende weerstand te geven, hetgeen het gebruik van min of meer giftige producten en het werken in een voldoende geventileerde ruimte of buiten vereist
- tijdens het drogen, zal het papier de neiging hebben om krom te trekken

Deze nadelen brachten mij ertoe andere methoden uit te proberen, en uiteindelijk koos ik voor de behandeling met Gesso. Ik gebruikte dit reeds in mijn studenten tijd 60 jaar geleden om papier en schilderdoek te voorzien van een basislaag waarop daarna met aquarelle, acryl of olieverf geschilderd wordt.

II. GESSO

Gesso, een term geërfd van een Latijns woord dat werd afgeleid van het Griekse γύψος, dat gips of pleister betekent, was oorspronkelijk een coating op basis van gips en dierlijke lijm die vanaf de middeleeuwen werd gebruikt om houten panelen voor te bereiden voor het schilderen.

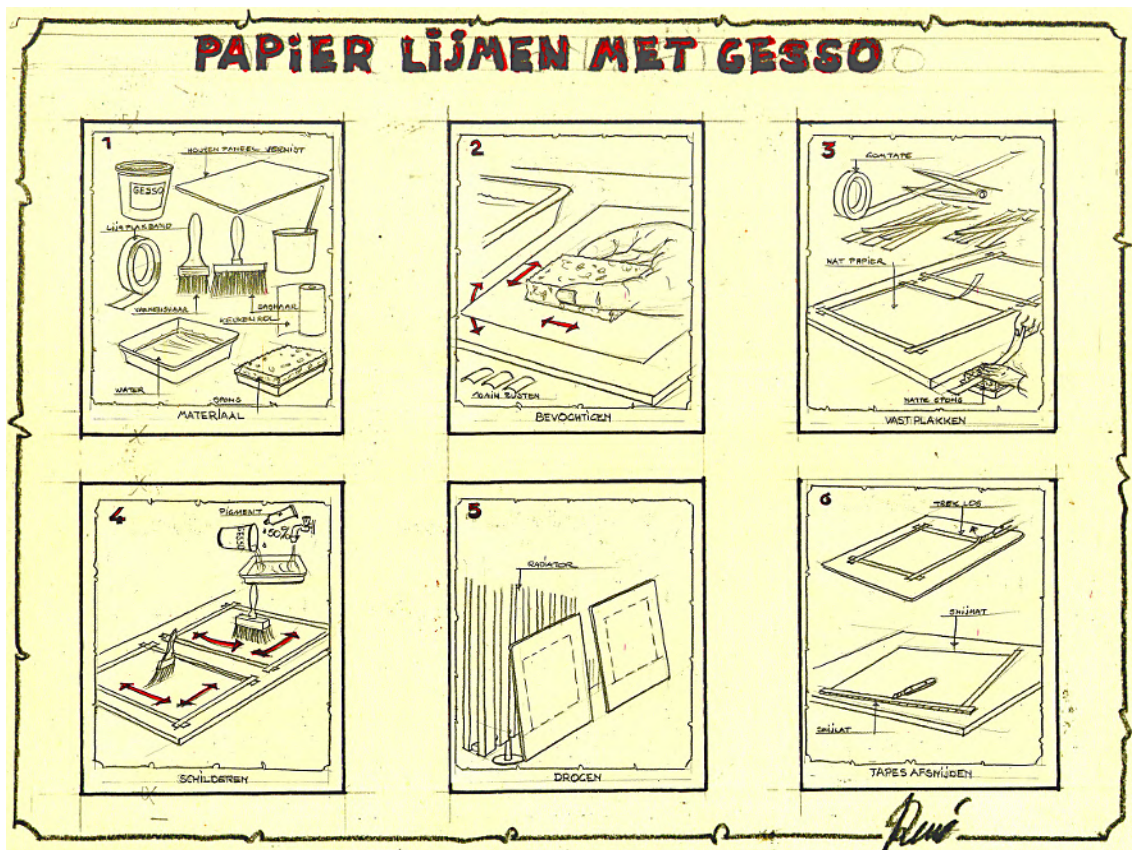
Tegenwoordig verwijst de term naar een synthetische primer die kan worden gebruikt op verschillende dragers (hout, karton, canvas). Deze coating maakt het oppervlak gladder en beter hechtend en vermindert de opname van de verf door de drager.

Moderne gesso is een combinatie van calciumcarbonaat (CaCO₃) met een acrylpolymeer, een latexmedium, meestal ook een dekkend wit pigment en andere additieven om flexibiliteit en langdurige archivering te garanderen.

Het wordt gebruiksklaar verkocht voor het coaten en gronden van diverse substraten (canvas, zwaar papier, verfkarton, hout). Hoewel het calciumcarbonaat bevat om het absorptievermogen van de primer te verhogen, kan een ander ondoorzichtig wit pigment worden toegevoegd (titaanwit/titaandioxide, zinkwit, lithopoonwit) als bleekmiddel. Tegenwoordig zijn ook transparante en zwarte gesso verkrijgbaar.

Gesso kan rechtstreeks op papier en hout worden aangebracht.

III. MIJN WERKWIJZE

1 – De benodigde materialen:

- Gesso is te kopen in de winkels voor teken en schilder gerief.
- een houten paneel dat goed gevernist is (bootvernis)
- gom plakband, dit is een bruin papier plakband met aan één zijde een laag gom lijm.
- een platte brede varkens haar borstel
- een das haar borstel om te egaliseren
- een waterbadje
- een spons
- keukenrol

2 – Bevochtigen:

We maken het papier goed vochtig langs beide zijden met de spons, en laten het een tiental minuten strekken (uitzetten).

3 – Vastplakken:

We knippen ondertussen stroken plakband en strijken die één na een over de vochtige spons die in een waterbadje ligt.

We kleven de banden aan de randen over het papier op het houten paneel (overlapping van 5 mm) en wrijven er over met keuken rol.

4 – Schilderen

De gesso wordt gemengd met een gelijke hoeveelheid water dus 50/50 %. In natte toestand wordt voldoende Gesso erover gestreken om het papier volledig te bedekken. Één laag volstaat. Men zorgt ervoor dat men een zo egaal mogelijke laag krijgt: Ik gebruik een brede platte varkens haar borstel om in te strijken en een zachte das haar borstel om te egaliseren.

5 – Drogen:

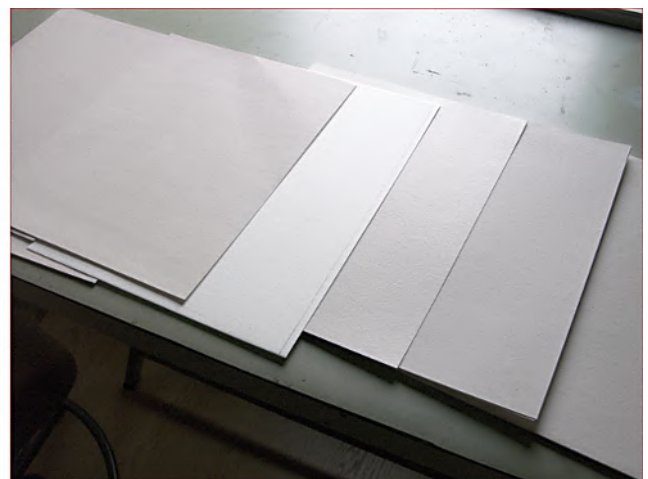
Druk de banden goed aan en zet het paneel weg langs een warme radiator om te drogen. Door het drogen zal het papier krimpen tot de oorspronkelijke afmetingen, de plakband houdt alles strak vast en hierdoor zal het papier perfect glad en vlak worden.

6 – Tapes afsnijden

Wanneer alles goed droog is, heffen we met een mesje een hoek van het plakband op en tillen in één beweging het ganse blad van het houten paneel, de plakband komt zeer goed los van het paneel.

Nu moeten we enkel ons papier fatsoeneren, we snijden de vier plakbanden weg tot waar ze op het papier gelijmd zijn.

Het papier is nu even glad zoals het was toen het uit de verpakking kwam.

IV. DE VOORDELEN

1. men kan dit allemaal binnenshuis doen.
2. men kan het papier een licht tint geven door iets pigment in de Gesso te mengen.
3. het papier is na droging perfect glad.
4. de Gesso laag moet niet gehard worden dus geen gebruik van een giftige stof zoals formol.
5. de Gesso laag beschermt niet alleen het papier tegen de emulsie en haar pigmenten, zij beschermt ook enigzinds de emulsie tegen de eventuele alkaliniteit van het papier (sommige technieken, zoals bijvoorbeeld palladiumdruk en deze op basis van ijzertzouten, vereisen een neutrale of lichtzure drager).

V. BIJLAGE : TALENS GESSO

Hierbij enkele details over de Gesso van het merk TALENS, die ik momenteel gebruik.

Er bestaan natuurlijk [vele andere merken](#) die zeker even goed bruikbaar zijn. Sommigen zijn transparant, en laten dus desgewenst toe, de kleur en structuur van de drager volledig te respecteren. Wel is het belangrijk dat men een moderne versie (acrylaat gesso) gebruikt, en niet de klassieke gesso op basis van gips en dierlijke lijm. Acrylgesso vormt na droging een heel afdoende tussenlaag die bijzonder sterk aan de ondergrond hecht.

Uit de technische beschrijving van de **Talens 1001 Gesso Primer:**

- Gesso wordt gebruikt voor het maken van een universele prepareringslaag op diverse absorberende ondergronden.
- Samenstelling: acrylaatharsdispersie, titaandioxide
- Zorgt voor een goede hechting van onder andere olie-, acryl- en plakkaatverf
- Geschikt voor stof- en vetvrije absorberende ondergronden, zoals schilderdoek, hout, multiplex, hardboard, karton en papier
- Geschikt als preparering voor muurschilderingen op al dan niet alkalihoudende ondergronden, zoals vers beton, stucwerk en baksteen
- Verdunbaar met water
- Droogt in enkele uren, na 24 uur overschilderbaar met olieverf
- Verwerken boven 10°C, vorstvrij bewaren
- Gereedschap reinigen met water